

Euroopan unionin
neuvosto

**Bryssel, 20. maaliskuuta 2023
(OR. en)**

7587/23

**COSCE 5
COPS 148
CFSP/PESC 470
COEST 216**

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähettiläjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 7256/23

Asia: EU:n painopisteet Etyjissä
– Neuvoston päätelmät (20. maaliskuuta 2023)

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston päätelmät EU:n painopisteistä Etyjissä. Neuvosto hyväksyi päätelmät 3941. istunnossaan 20. maaliskuuta 2023.

Neuvoston päätelmät EU:n painopisteistä Etyjissä**Euroopan turvallisuushaasteet**

1. Käynnistämällä provosoimattoman, perusteettoman ja laittoman hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan ja jatkamalla sitä Valko-Venäjän myötävaikutuksella Venäjä rikkoi keskeisiä normeja, periaatteita ja sitoumuksia, joille Euroopan turvallisuus rakentuu. Nämä periaatteet on vahvistettu YK:n peruskirjassa ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) perustamisasiakirjoissa, mukaan lukien Helsingin päätösasiakirja ja Pariisin peruskirja. Vaikka Venäjä on jo vuosia yrittänyt kumota näitä periaatteita, myös Georgiassa vuonna 2008 ja Ukrainassa vuonna 2014, ne eivät ole neuvoteltavissa eikä niitä voida muuttaa tai tulkita uudelleen. Turvallinen Ukraina merkitsee turvallisuutta Euroopassa. Euroopan unioni aikoo seisoa vankkumattomasti Ukrainan ja sen kansan rinnalla niin kauan kuin se on tarpeen.

Etyjin rooli turvallisuuden edistäjänä Etyjin alueella

2. Etyjin ministerineuvostossa joulukuussa 2022 osallistujavaltiot vahvistivat, että Etyj on edelleen yksi Euroopan turvallisuutta ohjaavien perussäädösten ja -arvojen valvojista, että se tarjoaa edelleen ainutlaatuisen foorumin kattaville keskusteluille turvallisuudesta kaikilla kolmella osa-alueella ja että sillä on edelleen käytössään laaja ja ainutlaatuinen konfliktineston ja -ratkaisun välineistö. Helsingin päätösasiakirjan ja Pariisin peruskirjan peruseriaatteita ja sitoumuksia ei voida asianmukaisesti turvata ilman Venäjän hyökkäyssodan lopettamista ja Ukrainan suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden palauttamista sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen mukaisesti.

3. Koska EU ja sen jäsenvaltiot muodostavat lähes puolet Etyjin osallistujavaltioista ja vastaavat noin 60 prosentista sen talous- ja henkilöresursseista, ne ovat Etyjin vankkumattomia tukijoita. EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa¹, yhteisessä tiedonannossa EU:n vahvemmassa panostuksesta sääntöihin perustuvaan monenvälisyyteen² ja strategisessa kompassissa³ suositellaan EU:n ja Etyjin yhteistyön vahvistamista. EU:n tuki Etyjille pohjautuu EU:n vahvaan sitoutumiseen tehokkaaseen monenvälisyyteen, joka perustuu voimakkaasti oikeusvaltioperiaatteen ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamiseen, ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus mukaan luettuina. Yhteisiin sääntöihin perustuva tehokas monenvälisyys sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen suojelu ovat edelleen paras tapa säilyttää maailmanlaajuinen rauha ja turvallisuus.
4. Neuvosto antaa tunnustusta Etyjin nykyiselle ja aiemmille puheenjohtajille heidän ponnisteluistaan järjestön johtamiseksi vaikeina aikoina, joita leimaa Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota, mikä rikkoo Etyjin perusperiaatteita ja haittaa Etyjin toimintaa. Tästä tilanteesta huolimatta Etyj on edelleen sitoutunut arvoihinsa ja tuottaa edelleen merkittäviä tuloksia, kuten Moskovan mekanismin käyttöönotto, Varsovassa vuonna 2022 pidetty inhimillistä ulottuvuutta koskenut konferenssi, Ukrainan tukiohjelman käynnistäminen ja monet muut hankkeet. Lisäksi neuvosto antaa tunnustusta Etyjin, sen sihteeristön ja pääsihteerin, kenttäoperaatioiden ja riippumattomien instituutioiden – demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR), vähemmistövaltuutetun (HCNM) ja mediavaltuutetun (RFoM) – sekä Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen ponnisteluille ja tukee niitä, ja on tyytyväinen Dušanbessa toimivan Etyjin rajaturvallisuushenkilöstön koulutuslaitoksen ja Biškekissä sijaitsevan Etyjin akatemian työhön.

¹https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021JC0003&qid=1678965520183&from=EN>

³<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/fi/pdf>

5. Neuvosto pitää valitettavana, että Etyjin erityistarkkailuoperaatio Ukrainassa, hankkeen koordinaattori Ukrainassa ja Etyjin tarkkailuoperaatio Venäjän tarkastuspisteillä Gukovossa ja Donetskissa joutuivat lopettamaan toimintansa, koska Venäjän kanssa ei päästy sopimukseen niiden toimeksiantojen jatkamisesta. Neuvosto toistaa EU:n Venäjälle osoittaman voimakkaan kehotuksen vapauttaa välittömästi ja ehdoitta kolme laittomasti pidätettyä Ukrainassa toteutettavan Etyjin erityistarkkailuoperaation henkilöstön jäsentä ja palauttaa erityistarkkailuoperaation panssaroidut ajoneuvot niiden laillisille omistajille.
6. Neuvosto pahoittelee syvästi sitä, että Venäjän vastustuksen vuoksi Etyjin Moldovan edustuston toimeksiantoa voitiin jatkaa vain kuudella kuukaudella tavanomaisen yhden vuoden ajanjakson sijasta, josta Etyjin osallistujavaltiot sopivat Brysselissä vuonna 2006 pidetyssä ministerineuvostossa. Se kehottaa jatkamaan edustuston toimeksiantoa tavanomaisen ajanjakson mukaisesti.
7. Neuvosto kehottaa kaikkia Etyjin osallistujavaltioita varmistamaan, että Etyjin talousarvio hyväksytään hyvissä ajoin riittävin resurssein ottaen huomioon organisaation kasvavat kustannukset, erityisesti korkean inflaation vuoksi, jotta Etyj voi toimia tehokkaasti kaikilla kolmella osa-alueella. On ratkaisevan tärkeää, että riippumattomat instituutiot, sihteeristö ja kenttäoperaatiot saavat kaikki riittävästi rahoitusta, jotta ne voivat täyttää toimeksiantonsa. Tarvittavan päätöksen puuttuessa neuvosto antaa tunnustusta niille valtioille, jotka maksavat talousarvion ulkopuolisia varoja Etyjin toimintakyvyn säilyttämiseksi. Etyjin talousarvion hyväksymisprosessin pysähtyminen yli vuoden ajaksi on vakavasti heikentänyt Etyjin ja sen instituutioiden toimintakykyä.
8. Neuvosto pitää erittäin valitettavana, että Venäjän yhteistyöhaluttomuuden vuoksi Etyjin ministerineuvosto ei ole voinut sopia vuoden 2024 puheenjohtajasta.

9. Neuvosto on tyytyväinen Etyjin jatkuvaan tukeen Ukrainalle ja Etyjin Ukrainan tukiohjelman perustamiseen Ukrainan instituutioiden ja kansalaisjärjestöjen resilienssin vahvistamiseksi. EU ja sen jäsenvaltiot osallistuvat merkittävällä tavalla tähän talousarvion ulkopuoliseen aloitteeseen. Neuvosto on myös tyytyväinen siihen, että Moskovan mekanismiin on vuonna 2022 vedottu kahdesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksia koskevan kansainvälisen oikeuden loukkausten, sotarikosten ja ihmisyyttä vastaan kohdistuvien rikosten vuoksi, jotka on tehty Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan yhteydessä. Moskovan mekanismin puitteissa tehtyjen kahden tiedonhankintaoperaation tulokset sekä ODIHR:n raportit ovat olennainen osa tosiseikkojen keräämistä ja analysointia, jotta ne voidaan esittää vastuuvollisuusmekanismeille, joilla on tai saattaa olla toimivaltaa tulevaisuudessa.

EU:n painopisteet Etyjissä

10. Neuvosto on sitoutunut turvaamaan Etyjin yhtenä Euroopan turvallisuusjärjestyksen pilareista ja varmistamaan Helsingin päätösasiakirjan, Pariisin peruskirjan ja muiden Etyjin keskeisten periaatteiden ja sitoumusten noudattamisen. EU tukee edelleen Etyjin sihteeristön, instituutioiden ja kenttäoperaatioiden toimintaa koko Etyjin alueella. Samaan aikaan EU osallistuu aktiivisesti Etyjin periaatteiden ja sitoumusten täytäntöönpanoon kaikilla kolmella osa-alueella, mukaan lukien Etyjin rooli varhaisvaroituksessa, konfliktien ehkäisemisessä ja ratkaisemisessa, rauhan ja turvallisuuden palauttamisessa, konfliktinjälkeisessä olojen normalisoimisessa, yhteistyön edistämisessä sekä naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevassa toimintaohjelmassa. Tätä varten EU toteuttaa seuraavaa:
11. ***Jatketaan Etyjin turvallisuusroolin palauttamiseen tähtääviä toimia:***
- Edistetään edelleen tukea sääntöperustaiselle kansainväliselle järjestykselle, joka perustuu YK:n peruskirjaan ja Helsingin peruskirjaan, ottaen huomioon, että Venäjän federaatio rikkoo jatkuvasti kansainvälistä oikeutta ja Etyjin periaatteita ja sitoumuksia. Pahoittelemme sitä, että Venäjän federaatio rikkoo jatkuvasti Etyjin sitoumuksia ja sääntöjä, mikä vaikeuttaa järjestön työskentelyä.

- Varmistetaan, että Venäjän sota Ukrainaa vastaan pysyy Etyjin toiminnan keskiössä niin kauan kuin Venäjä jatkaa sotaa, joka on suora hyökkäys Euroopan turvallisuusjärjestystä vastaan ja heikentää siten Euroopan ja maailmanlaajuisia turvallisuutta ja vakautta.

12. ***Vahvistetaan ja tuetaan Etyjin valmiuksia ja kenttätöitä koko Etyjin alueella:***

- Käytetään edelleen kaikkia Etyjin välineitä Venäjän muihin Etyjin osallistujavaltioihin kohdistamiin hyökkäyksiin puuttumiseksi.
- Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan kärjistyessä tuetaan Etyjiä sen pyrkiessä varmistamaan täyden vastuuvollisuuden kansainvälisen oikeuden räikeistä loukkauksista, sotarikoksista ja julmuuksista sekä ihmisoikeusloukkauksista.
- Varmistetaan tuki Ukrainalle Etyjin sihteeristön, myös Ukrainan tukiohjelman, ja riippumattomien instituutioiden työn avulla.
- Tuetaan edelleen Etyjin roolia Etelä-Kaukasian ja Moldovan tasavallan pitkittyneiden konfliktien ratkaisemisessa tavoitteena löytää kestäviä poliittisia ratkaisuja kansainvälisen oikeuden ja Etyjin periaatteiden ja sitoumusten mukaisesti. Etyjin on edelleen voitava tarjota tukea kaikille sitä tarvitseville osallistujavaltioille.
- Keskitetään toimia Etyjin operaatioiden ja niiden toimeksiantojen jatkuvuuden varmistamiseen, mukaan lukien Moldovan tasavallassa toimivan Etyjin edustuston toimeksiannon jatkaminen kesäkuun 2023 jälkeen, ottaen huomioon näiden operaatioiden keskeinen rooli konfliktien liennyttämisessä, valmiuksien kehittämistoimissa ja henkilöstökoulutuksessa.
- Pyritään säilyttämään Etyjin rooli rauhaa ja turvallisuutta koskevan vuoropuhelun foorumina Etyjin periaatteiden ja sitoumusten pohjalta ja tehdään yhteistyötä alueen maiden kanssa Etyjin tulevasta panoksesta alueelliseen turvallisuuteen.

- Jatketaan Etyjin toiminnan edistämistä Länsi-Balkanilla ja itäisessä naapurustossa tapauksen mukaan laajentumisen painopisteiden mukaisesti. Tämä toteutetaan alueella toimivien Etyjin kenttäoperaatioiden sekä Etyjin sihteeristön ja instituutioiden työn avulla, myös oikeusvaltioperiaatteen, ODIHR:n vaalitarkkailusuositusten seurannan, sananvapauden, tiedotusvälineiden vapauden, uskonnon- ja vakaumuksenvapauden sekä korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan osalta.
- Edistetään synergioita Etyjin Keski-Aasiassa toteuttamien toimien kanssa ja kannustetaan tällaiseen yhteistyöhön keskittyen alueelliseen turvallisuuteen ja resilienssiin, kansainvälisten uhkien ehkäisemiseen ja torjuntaan, naisten ja tyttöjen voimaannuttamiseen, ilmastonmuutoksen torjuntaan, kyberturvallisuuteen ja kestävän yhteenliitettävyyden eri aloihin Global Gateway -strategian mukaisesti.
- Jatketaan yhteistyötä Etyjin Välimeren alueen ja Aasian yhteistyökumppaneiden kanssa, koska Etyjin alueen turvallisuus liittyy erottamattomasti sen naapureiden turvallisuuteen ja sitä voidaan vahvistaa poliittis-sotilaallista, taloudellista ja ympäristöön liittyvää sekä inhimillistä ulottuvuutta koskevalla vuoropuhelulla ja yhteistyöllä, jossa käsitellään yhdessä turvallisuushaasteita.

13. ***Varmistetaan kaikkien Etyjin periaatteiden ja sitoumusten täytäntöönpano kaikilla kolmella osa-alueella:***

- Edistetään poliittista tahtoa ja vilpitöntä mieltä Etyjin kattavan välineistön täytäntöönpanossa konfliktin kaikissa vaiheissa ja kaikilla kolmella osa-alueella. Kiinnitetään erityistä huomiota naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan toimintaohjelman täytäntöönpanoon ja ihmiskaupan torjuntaan.
- Edistetään sitoumusten ja velvoitteiden täysimääräistä täytäntöönpanoa poliittis-sotilaallisella alalla. EU tekee myös tiivistä yhteistyötä Etyjin kanssa kansainvälisten turvallisuusuuhkien ja -haasteiden käsittelemiseksi.

- Hyödynnetään täysimääräisesti taloudellista ja ympäristöulottuvuutta luottamusta lisäävänä välineenä ja tärkeänä keinona vahvistaa hyvää hallintotapaa ja väestön hyvinvointia.
- Tuetaan edelleen Etyjin ratkaisevan tärkeää työtä, jolla puututaan ympäristön tilan heikkenemisen, ilmastonmuutoksen ja luontokadon väliseen yhteyteen ja sen turvallisuusvaikutuksiin uhkien moninkertaistajana muun muassa tukemalla osallistujavaltioita asiaankuuluvien ministerineuvoston päätösten täytäntöönpanossa, erityisesti yhteistyön tehostamisesta ilmastonmuutoksen aiheuttamiin haasteisiin vastaamiseksi vuonna 2021 tehdyn tärkeän Tukholman päätöksen N:o 3/21 täytäntöönpanossa.
- Korostetaan inhimillisen ulottuvuuden keskeistä merkitystä Etyjin kattavan turvallisuuskäsitteen täytäntöönpanossa ja kannustetaan kaikkia osallistujavaltioita panemaan täysimääräisesti täytäntöön kaikki inhimillistä ulottuvuutta koskevat sitoumukset ihmisoikeuslainsäädäntöä täysimääräisesti noudattaen sekä vahvistamaan demokraattisia instituutioita, oikeusvaltiota, sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien naisten ja tyttöjen voimaannuttamista sekä kunnioittamaan ja suojelemaan kaikkia ihmisoikeuksia, myös kansallisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeuksia, ja toteuttamaan ne.
- Vaaditaan edelleen monialaista yhteistyötä näissä kysymyksissä. Kiinnitetään erityistä huomiota naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan toimintaohjelman täytäntöönpanoon, yhteistyöhön kansalaisyhteiskunnan kanssa, sananvapauden edistämiseen sekä verkossa että sen ulkopuolella, tiedotusvälineiden vapauteen ja toimittajien turvallisuuteen, ihmiskaupan torjuntaan sekä konflikteihin liittyvän seksuaalisen väkivallan ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen. EU edistää nuorten osallistumista Etyjin toimintaan ja prosesseihin.
- Syvennetään yhteistyötä kyberturvallisuuden ja tieto- ja viestintätekniikan turvallisuuden alalla pysyvän neuvoston päätöksellä 1039 perustetussa epävirallisessa työryhmässä erityisesti lisäämällä EU:n toimia luottamusta lisäävien toimenpiteiden alalla.

- Tuetaan edelleen inhimillistä ulottuvuutta käsittelevien tapahtumien järjestämistä säännöllisesti, mukaan lukien inhimillisen ulottuvuuden toimeenpanokokoukset (HDIM), keskeisinä foorumeina, joilla keskustellaan ihmisoikeus- ja perusvapauksilanteesta Etyjin alueella ja arvioidaan inhimillistä ulottuvuutta koskevien sitoumusten täytäntöönpanoa kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa.

14. *Tehostetaan Etyj:n toimintaa:*

- Tuetaan organisaation moitteetonta toimintaa ja pohditaan keinoja torjua konsensussäännön väärinkäyttöä.
- Jatketaan EU:n ja Etyjin korkean tason vuoropuhelun ja työryhmätason kokousten kaltaisten kokoontumismuotojen käyttöä yhteistyön virtaviivaistamiseksi ja lisäsynergioiden etsimiseksi erityisesti kenttätasolla.
- Jatketaan sihteeristön ja kenttäoperaatioiden toimeksiantojen ja työskentelyn tukemista talous- ja ympäristöulottuvuuden osalta.
- Tuetaan edelleen riippumattomien instituutioiden (ODIHR, HCNM, RFoM) ja kenttäoperaatioiden toimeksiantoja ja työtä osallistujavaltioiden Etyj-sitoumusten täytäntöönpanon tukemiseksi, kuten Etyjin/ODIHR:n kattavia vaaleihin liittyviä toimia vaihtamalla hyviä käytäntöjä. Ennakkovaroituksen edistämiseksi ja konfliktien tehokkaan ennaltaehkäisyn ja kestävien ratkaisujen varmistamiseksi EU tukee edelleen Etyjin/ODIHR:n toimeksiantoa, joka on avustaa osallistujavaltioita niiden ihmisoikeusvelvoitteissa, sukupuolten tasa-arvoa koskevissa sitoumuksissa sekä suvaitsevaisuuden ja syrjimättömyyden edistämisessä.
- Kiinnitetään edelleen huomiota HCNM:n toimeksiantoon, erityisesti kansallisiin vähemmistöihin kuuluviin henkilöihin liittyviä jännitteitä koskevien varhaisvaroitusten antamisen ja varhaisten toimien toteuttamisen suhteen.

- Tuetaan edelleen RFoM:n toimeksiantoa tiedotusvälineiden seuraamisessa osana varhaisvaroitustoimintoa ja autetaan osallistujavaltioita noudattamaan sananvapautta ja tiedotusvälineiden vapautta koskevia sitoumuksiaan sekä verkossa että sen ulkopuolella. Tähän sisältyy toimia toimittajien turvallisuuden varmistamiseksi.

15. Neuvosto toistaa, että EU on sitoutunut tekemään yhteistyötä Etyjin kanssa, joka tarjoaa kattavan ja osallistavan foorumin poliittiselle ja toimintapoliittiselle vuoropuhelulle eurooppalaisesta, euroatlanttisesta ja Euraasian turvallisuudesta sekä luottamuksen rakentamiselle turvallisuuden palauttamisen ja Etyjin yhteisten periaatteiden ja sitoumusten kunnioittamisen avulla. Neuvosto vahvistaa EU:n sitoumuksen jatkaa Etyjin tukemista poliittisesti ja taloudellisesti. EU:n ja Etyjin yhteistyötä ja vuoropuhelua jatketaan kaikilla mahdollisilla aloilla ja tasoilla.
